

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД АНГЛОМОВНОГО ВИКЛАДАННЯ МЕДИЦИНИ

Корнейко Ірина Василівна

Харківський національний медичний університет

Резюме. Порівнюється досвід викладання англійською мовою у вищих навчальних закладах Європи. Показано те, що викладання медицини у англومовному середовищі властиве країнам Східної та Центральної Європи.

Ключові слова: англумовне викладання, вища освіта, Європа.

Резюме. Сравняется опыт преподавания на английском языке в высших учебных заведениях Европы. Показано, что преподавание медицины в англоязычной среде характерно для стран Восточной и Центральной Европы.

Ключевые слова: преподавание на английском языке, высшее образование, Европа.

Summary. The experience of English-medium teaching in higher schools of Europe is compared. It is shown that teaching medicine in the English medium is characteristic for Central and Eastern Europe.

Key words: English medium instruction, higher education, Europe.

Англійській мові належить особлива роль у сучасному світі. Із близька шести тисяч мов 98% використовуються менше 10% населення планети та не мають письмової форми (периферійні мови). Дев'яносто п'ять відсотків населення вживає близька ста мов, це – національні та офіційні мови, які мають писемність та є мовами вищої освіти (центральної мови). Близька десяти мов мають більше ста мільйонів мовців та використовуються для міжнародного спілкування, а також вищої освіти в екс-колоніях (суперцентральної мови). Проте

лише одна мова – англійська – є гіперцентральною та вживається носіями різноманітних суперцентральною мов [1].

Оскільки зараз все більшого значення набуває така роль англійської мови як обслуговування вищої освіти у неангломовних країнах, ми провели дослідження досвіду викладання медицини англійською мовою в університетах Європи.

Матеріал для роботи було отримано з публікацій із даної проблематики, а також сайтів університетів, суспільних організацій та рекрутингових компаній.

У Європі англійська мова має різноманітні функції: рідна, друга, регіональна, іноземна, міжнародна. Ключова роль англійської мови усвідомлюється всіма європейськими країнами: приблизно 87% школярів Європи вивчають англійську мову як першу іноземну. У Нідерландах, наприклад, це практично одна з мов, якою розмовляє населення країни (разом з німецькою), що відбивається у програмах середньої освіти (це обов'язковий предмет у початковій та середній школі, лише у початковій школі на цю дисципліну відводиться від 60 до 100 годин). У Франції при виборі іноземної мови для вивчення у школі приблизно 80% батьків обирають англійську, 6 – німецьку, 3 – іспанську, 0.5 – італійську чи російську. Як і у Нідерландах, це – обов'язкова дисципліна у початковій школі [2, с. 6].

Вперше за історію світу виникла друга спільна мова вищої освіти [3, с. 166]. Особливо динамічно англомовна форма навчання розвивається в останні 15 років, хоча піонери даного напрямку – Голландія та Швеція – започаткували таке викладання ще у 50-х роках, а Фінляндія, Угорщина, Норвегія – у 80-х. Зараз практично кожна країна пропонує програми англомовного навчання (повністю чи частково). Найбільш поширені фахи – економіка, адміністрування бізнесу, менеджмент, техніка, інженерні, точні та природничі науки, інформаційні технології. Останнім часом до кола англомовного навчання залучаються правознавство, медицина, ветеринарія, сільське господарство. На сьогоднішній

день у Європі англійською викладається приблизно 2500 курсів, більшість у Північній Європі, Німеччині, Нідерландах. У Нідерландах ведеться підготовка англійською з 774 фахів, Німеччині – 415, Фінляндії – 235, Швеції – 123. У 2009 році в Швеції дві третини магістерських програм викладалися англійською мовою, приблизно половина іноземних англомовних студентів вивчали інженерні науки [4]. На сьогоднішній день у Туреччині (де кількість державних університетів дорівнює 94, а приватних – 45 із загальною кількістю студентів приблизно 3 млн.) викладання англійською мовою ведеться в усіх приватних та провідних державних університетах. Країна займає друге місце за кількістю програм і курсів, які викладаються англійською мовою. Тут добре розвинута система підготовчих курсів для англомовного навчання [5].

Крім власне англомовного викладання в усіх країнах Європи спостерігається широке використання навчальної літератури англійською мовою студентами, які навчаються в середовищі національної мови.

Отже, англомовне навчання – це реалія сучасного Європейського освітнього простору. Проте програми з вивчення медицини, які приводять до отримання ступеня еквівалентного MBBS (тобто повна вища освіта з медицини), пропонуються не всіма університетами. У зазначеному обсязі медицина англійською мовою викладається в університетах Польщі, Угорщини, Болгарії, Румунії, Чехії, Туреччини, України, Білорусі, Росії. В Україні, Білорусі, Росії англомовне викладання запроваджено практично усіма медичними вищими навчальними закладами. У Польщі програми з медицини пропонуються 10 вищими школами. Незалежна некомерційна національна організація *Perspektywy* щорічно публікує рейтинг медичних шкіл на своєму сайті <http://www.perspektywy.com>. Польща планує відкрити приватний медичний університет в Ізраїлі, навчання у якому буде проходити протягом перших трьох років в Ізраїлі, а потім у Польщі з інтернатурою в Ізраїлі [6]. У Румунії медичні фахи викладаються англійською мовою в 7 університетах, в Угорщині – у трьох.

У Туреччині викладання медицини та стоматології англійською мовою ведеться у п'яти вищих навчальних закладах. Є медичні факультети з англомовним викладанням у Болгарії, Чехії.

У країнах Західної Європи медицина англійською мовою не викладається. Так, пошукова система на сайті організації з академічних обмінів DAAD (Германія) показує, що лише два університети готують фахівців з чотирьох фахів, споріднених з медициною: когнітивна психологія та нейронауки, інтегративна соціальна та когнітивна психологія, міжкультурні відношення та поведінка (Бременський університет), психологія успіху (Мюнхенський університет). Звуження пошуку показує, що англомовна підготовка з медичних фахів університетами Германії не проводиться. У Голландії Амстердамський університет пропонує короткі курси з медичної інформатики та медичної антропології та соціології. Університет Льєжа (Бельгія) пропонує англомовну підготовку фахівців з біомедицини, біо- та біомедичної інженерії. Отже у Західній Європі у середовищі англійської мови проводиться навчання з фахів, які наближені до медицини, чи викладаються окремі курси. Таким чином, викладання медичних фахів у середовищі англійської мови має певні географічні ознаки та притаманне лише країнам Центральної та Східної Європи.

Обговорюючи отриману інформацію, зазначимо, що розуміння Європейської ідентичності сприяло створенню різноманітних освітніх та мовних програм, наприклад, TEMPUS, ERASMUS, які надають можливості вільного пересування в межах Європи з метою вибору місця проживання, роботи, освіти. Глобалізація проявляється у все частішому використанні англійської мови як другої й, відповідно, до зменшення ролі інших мов (7, с. х).

Вища освіта комерціалізується, набуває статусу галузі економіки. Введення платної освіти, старіння населення Європи призводять до підвищення рівня пропозиції над попитом у галузі освіти, породжують конкурентну боротьбу за студентів (які стали споживачами освітніх послуг) та посилюють ринковий

характер вищої освіти. Підписання Болонської декларації було, певною мірою, реакцією на посилення ринкового характеру вищої освіти, її метою було підвищення конкурентоспроможності європейської вищої освіти [8, с. 3].

Глобальний статус англійської мови посприяв закріпленню її статусу як мови викладання у вищій школі. J. Coleman називає такі рушійні сили утвердження її статусу як мови вищої освіти: CLIL (інтеграція вивчення дисципліни та мови), інтернаціоналізація освіти, обмін студентами, мобільність викладачів, використання англійськомовних навчальних матеріалів, кращі шанси працевлаштування випускників, ринок іноземних студентів [8, с. 4]. Участь у програмах обміну називається найсильнішим мотивом навчання за посередництвом англійської мови [8, с. 5]. У країнах центральних мов, які практично не викладаються за їх межами, обмін у сфері освіти можливий за умов викладання дисциплін міжнародними мовами, здебільшого англійською. Нажаль, у контексті Центральної та Східної Європи мобільність та обмін студентами великою мірою забезпечуються фінансовими можливостями студентів, що далеко від ідеального поняття міжнародного (взаємо)обміну.

У сучасній літературі з проблем англійськомовного навчання практично не висвітлюється досвід країн Центральної та Східної Європи у запровадженні вищої освіти у середовищі англійської мови, хоча, за нашими спостереженнями, за його масштабами ми мало чим поступаємося країнам Західної Європи. Відмінною рисою англійськомовного навчання у Західній Європі слід вважати можливість навчання у англійськомовному середовищі для неіноземних студентів (таких там приблизно третина), тоді як у нас право навчання англійською мовою мають лише іноземні студенти [9]. Щодо викладання англійською мовою медицини, то остання відноситься до наук інтернаціональних за характером, проте прив'язана до обслуговування потреб конкретної країни. Без ґрунтовної адаптації навчальних програм та планів до потреб інтернаціональних студентів такий комерційний проект може зазнати поразки. Серед причин динамічного

розвитку цієї галузі освіти в країнах Східної та Центральної Європи ми б назвали такі: багаторічні традиції та досвід підготовки фахівців для країн Африки, Азії, Близького Сходу, більше толерантна еміграційна політика щодо іноземних студентів, помірні плати за навчання, відсутність необхідності підтверджувати знання англійської мови іспитами TOEFL чи IELTS. Запровадження викладання медицини англійською мовою було зумовлене потребами ринку (споживачі освітньої послуги не хочуть ґрунтовно вивчати мову, яка не вживається за межами країни, прагнуть зекономити, не витрачаючи рік на навчання на підготовчих курсах), з одного боку, та необхідністю виживання університетів за умов переходу на ринкових відносин.

Отже у впровадженні англомовного навчання в європейській освіті, ми спостерігаємо дві географічно прив'язані тенденції у медичній освіті, зумовлені низкою економічних, соціальних, політичних причин.

Література

1. de Swaan A. Words of the World: the Global Language System.- Cambridge: Polity Press, 2001.
2. Berns M. English in the European Union // English Today. - 1995. – V.11. – P/ 3-11.
3. Brumfit C.J. Language and higher education: Two current challenges // Arts and humanities in higher education. – 2004.- V. 3.- P. 163-173.
4. Editorial. Teaching and learning in English in parallel-language and ELF settings: debates, concerns and realities of higher education // Iberica. – 2011. – V. 21.- P. 5-12.
5. Ercan N., Arıkan E.B. Higher education in Turkey // AngloHigher*The magazine of Global English Speaking Higher Education. – 2009. - V.1 .- www.anglohigher.com. – 30 березня 2012.

6. Flbach P.G., Knight J. The Internationalism of Higher Education: Motivation and Realities // Journal of Studies in International Education. – 2007. - V. 11. – P. 290-305.
7. Gardt A., Huppauf B. (eds) Globalization and the Future of German. - Berlin – New York: Mouton de Gruyter, 2004.
8. Coleman J.A., English-medium teaching in European Higher Education // Language teaching. – 2006. – V. 39. – P. 1-14.
9. Spencer D. EUROPE: Huge increase in English-medium courses. – <http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20080404084327712&mode=print>. – 10 травня 2010.